

سرتیبه گسره راهبردی - مرتضی فاخری - در جغرافیای راهبردی ایران، کمتر منطقه‌ای به اندازه مکران توانسته است در سال‌های اخیر توجه سیاست‌گذاران، راهبردپژوهان و تحلیل‌گران حوزه ژئوپلیتیک را به خود جلب کند. این نوار ساحلی ممتد در جنوب شرقی ایران که از بندر جاسک آغاز می‌شود و تا مرزهای پاکستان امتداد می‌یابد، امروز بیش از هر زمان دیگری به عنوان پیشران ساخت بخشی از آینده ایران اسلامی مطرح است؛ زیرا تنها یک پهنه جغرافیایی نیست، بلکه نشانه‌ای از بروز و ایجاد ظرفیت برای بازتعریف قدرت ژئوپلیتیک سرزمین ایران در معادلات منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای به شمار می‌رود.

چنین ظرفیتی در چهار ساخت اصلی قابل شناسایی است. نخست، محوریت دریا در توسعه ایران که می‌تواند پهنه شرقی کشور را از انزوا خارج سازد و اقتصاد دریامحور را به عنوان یک راهبرد ملی تثبیت کند. دوم، توان اقتصادی ملی با تکیه بر تجارت، صنعت، آب، کشاورزی و حتی گردشگری که می‌تواند مکران را به یک قطب اقتصادی مستقل تبدیل کند. سوم، خلق فرصت‌های جدید پولی و بانکی که می‌تواند مکران را به یک هاب مالی منطقه‌ای در حاشیه اقیانوس هند بدل سازد. چهارم، توسعه شهرنشینی ملی و ارتقای سرمایه انسانی در یک مدنیت نوین که می‌تواند الگوی متفاوت از توسعه را پیش روی ایران بگذارد. با این حال، مکران با سه تهدید جدی نیز مواجه است که عیار تند از فقر ایده پیشرو جهت اداره و حکمرانی، فقر سرمایه انسانی کارآمد و فقر زیرساخت حیاتی.

در چنین شرایطی، پرونده نگاه به شرق جمهوری اسلامی ایران، به ویژه در پیوند با مکران، به یکی از پیچیده‌ترین و در عین حال راهبردی‌ترین موضوعات سیاست خارجی و توسعه‌ای کشور تبدیل شده است؛ زیرا حضور چین، روسیه و هند در این منطقه، هر یک با منطق، اهداف و محدودیت‌های خاص خود، تصویری چندلایه از رقابت و همکاری در حاشیه اقیانوس هند ترسیم می‌کند. این مقاله می‌کوشد تا دلالت‌های توسعه مکران را در چارچوب پرونده نگاه به شرق، با تمرکز بر سه کنشگر اصلی چین، روسیه و هند، مورد واکاوی قرار دهد.

چین و مکران؛ از سرمایه‌گذاری موردی تا کردیدورهای راهبردی

حضور چین در ایران، به ویژه در منطقه مکران، تاکنون دستخوش تغییرات عمده‌ای بوده است و نمی‌توان آن را در یک الگوی ثابت و خطی خلاصه کرد؛ زیرا پکن در مواجهه با مکران، رویکردی چندوجهی و گاه متناقض اتخاذ کرده است. واگذاری اپراتوری بندر چابهار به طرف هندی، اوج‌گیری و سپس فرود آهسته پروژه سبیک در پاکستان، مواجهه با پیچیدگی‌های امنیتی بلوچستان ایران و پاکستان، و تلاش جهت جایگزینی جاسک به جای چابهار برای سرمایه‌گذاری چین در سهند راهبردی بیست و پنج ساله، نمونه‌هایی از این تحولات هستند که نشان می‌دهند پکن در مکران یک دوراهی راهبردی مواجه است. این دوراهی، ریشه در ماهیت دوگانه منافع چین در منطقه دارد؛ از یک سو، پکن به دنبال تثبیت حضور خود در حاشیه اقیانوس هند به عنوان بخشی از طرح کمربند و جاده است و از سوی دیگر، نمی‌خواهد در رقابت

مستقیم با هند و آمریکا گرفتار شود.

دلالت‌های حضور چین در مکران را شاید بتوان به سه بخش عمده تقسیم‌بندی نمود. نخست، سرمایه‌گذاری‌های موردی در نقاط مختلفی از مکران که بیشتر ماهیتی پروژه‌محور و غیرنظام‌مند دارند و در قالب طرح‌های زیرساختی، انرژی و حمل‌ونقل ظهور می‌یابند. این سرمایه‌گذاری‌ها، هر چند در ظاهر پراکنده به نظر می‌رسند، در عمل می‌توانند زمینه‌ساز حضور گسترده‌تر چین در آینده باشند و به تدریج، وابستگی متقابل اقتصادی را میان دو کشور عمیق‌تر کنند. دوم، چابهار و جاسک در ادامه پروژه سبیک که ذیل پرونده پاکستان تعریف می‌شود و پکن را با معادلات پیچیده امنیتی و سیاسی در بلوچستان مواجه می‌سازد. پروژه سبیک، که قرار بود گوادار پاکستان را به عنوان پایانه اصلی چین در اقیانوس هند تثبیت کند، با موانع امنیتی، اقتصادی و ژئوپلیتیک متعددی روبرو شد و همین امر، پکن را به سمت گزینه‌های جایگزین در ایران سوق داد. سوم، چابهار در اتصال به کریدور شمال-جنوب که ذیل پروژه‌های جداگانه افغانستان و آسیای میانه قرار می‌گیرد و می‌تواند مکران را به عنوان گره‌ای حیاتی در زنجیره اتصال چین به بازارهای اروپایی و خاورمیانه‌ای تثبیت کند. تجربه پروژه سبیک نشان داد که پکن در مواجهه با ناامنی‌های بلوچستان و فشارهای ژئوپلیتیک، می‌تواند از یک پروژه بلندپروازانه عقب‌ننشینی کند و به دنبال گزینه‌های جایگزین باشد؛ رفتاری که نشان‌دهنده عمل‌گرایی اقتصادی چین و اولویت‌دهی به منافع کوتاه‌مدت و میان‌مدت بر پروژه‌های بلندمدت پریسک است. جاسک، به عنوان جایگزین احتمالی چابهار، می‌تواند از منظر چین مزایایی داشته باشد، از جمله فاصله بیشتر از مرز پاکستان و کاهش حساسیت‌های هندی؛ با این حال، جاسک نیز با محدودیت‌های زیرساختی و لجستیکی جدی مواجه است که سرمایه‌گذاری گسترده را دشوار می‌سازد. این محدودیت‌ها شامل کمبود زیرساخت‌های حمل‌ونقل، ضعف در شبکه ارتباطی، کمبود نیروی کار ماهر و نبود چارچوب حقوقی شفاف برای سرمایه‌گذاری خارجی است.

آنچه چین در مکران به دنبال آن است، بیش از سرمایه‌گذاری در یک بندر خاص، ایجاد یک شبکه لجستیکی یکپارچه است که بتواند دسترسی پکن به بازارهای اروپایی، خاورمیانه‌ای و آفریقایی را تسهیل کند. چنین شبکه‌ای، نیازمند هماهنگی میان چندین کشور، چندین کریدور و چندین پروژه است که هر یک، می‌توانند به تنهایی با موانع جدی روبرو شوند. از این منظر، مکران برای چین، نه یک مقصد نهایی، بلکه یک ایستگاه میانی در مسیر استراتژی بزرگ‌تر پکن در اوراسیا است. در نهایت،

موفقیت این همکاری بستگی به توان ایران در ارائه تضمین‌های امنیتی، شفافیت اقتصادی و چارچوب حقوقی پایدار دارد؛ زیرا اگر ایران نتواند این تضمین‌ها را فراهم کند، پکن به سرعت به دنبال گزینه‌های جایگزین در پاکستان، عمان یا امارات خواهد رفت.

روسیه و مکران؛ کریدور شمال-جنوب و میراث بازی بزرگ

سابقه همکاری مشترک ایران و روسیه در مجاورت مکران، به ویژه در بندرعباس، با پیشانی یک کریدور گره خورده است؛ کریدور شمال-جنوب که احمد خرم، وزیر وقت راه و ترابری ایران، امضای تفاهم‌نامه سه‌جانبه آن میان ایران، هند و روسیه در سنت‌پترزبورگ را بر عهده داشت و نخستین کنش رسمی ایران به در خواست‌های مکرر طرف روس در چند صد قرن اخیر برای دسترسی به آب‌های گرم جنوب ایران بود. این امر، خود در چارچوب بازی بزرگ روسیه و بریتانیا، ایران را محل تاخت‌وتاز این دو قدرت استعماری در رقابت پیرامون هند و استیلای بر حاشیه اقیانوس هند قرار می‌داد و امروز نیز همان منطق، هر چند با بازیگرانی متفاوت، در قبال مکران بازتولید می‌شود. روسیه، به عنوان وارث امپراتوری تزار، همچنان به دنبال دسترسی به آب‌های گرم است؛ دسترسی‌ای که قرن‌ها آرزوی راهبردی مسکو بوده و در دوره معاصر، با تحریم‌های غرب و انزوای اقتصادی، اهمیت آن دوچندان شده است.

دلالت‌های تعریف همکاری با روسیه در مکران را شاید بتوان به سه بخش عمده تعریف کرد. نخست، همکاری در اتصال شمال-جنوب از غرب بحر یا مسیر قفقاز که می‌تواند از طریق آذربایجان و ارمنستان با ایران متصل شود و مکران را به عنوان پایانه جنوبی این کریدور تثبیت کند. این مسیر، به دلیل همسایگی با ترکیه و اروپا، می‌تواند برای روسیه دسترسی به بازارهای اروپایی را نیز تسهیل کند، هر چند تنش‌های قفقاز و مناقشه قریغاب، همیشه به عنوان یک عامل بازدارنده عمل کرده است. دوم، همکاری در اتصال شمال-جنوب از میانه خزر، یعنی مسیر مستقیم ایران و روسیه که از طریق دریای خزر و بنادر شمالی ایران به مکران متصل می‌شود. این مسیر، کوتاه‌ترین و ارزان‌ترین راه برای دسترسی روسیه به آب‌های گرم است، اما نیازمند سرمایه‌گذاری گسترده در زیرساخت‌های بندری، کشتیرانی و حمل‌ونقل ریلی است. سوم، همکاری در اتصال شمال-جنوب از شرق خزر و شرق رود اورال، یعنی مسیر آسیای میانه که از قزاقستان، ازبکستان و ترکمنستان به ایران می‌رسد و سپس به مکران متصل می‌گردد. این مسیر، به دلیل عبور از کشورهای مختلف و تنوع منافع آنها، پیچیدگی‌های

«سرآمد» تحلیل می‌دهد؛

«مکران» میدان رقابت قدرت‌های آسیایی

مَکران؛ گرانیگاه راهبردی نگاه به شرق در هندسه قدرت آسیایی

مسیری که می‌تواند به هند امکان دهد تا نفوذ خود را در منطقه گسترش دهد و از انزوای ژئوپلیتیک ناشی از حضور چین در گوادر پاکستان خارج شود. حضور هند در چابهار، پیش و بیش از حضور طرفین روس و چینی در مکران، در دو محور سیاسی و امنیتی قابل دسته‌بندی است؛ نخست، حضور هند در چابهار در ادامه حضور در افغانستان جهت مهار پاکستان و رقابت با چین، و دوم، حضور هند در چابهار در ادامه اتصال به آسیای میانه و رقابت با طرفین روس، ترک و چینی.

آنچه در این میان اهمیت دارد، این است که هند در مکران با یک دوراهی راهبردی مواجه است؛ از یک سو، دهلی‌نو به دنبال تثبیت حضور خود در چابهار به عنوان یک پایگاه راهبردی برای نظارت بر تحولات پاکستان و افغانستان و رقابت با چین است و از سوی دیگر، نگرانی‌های مربوط به تحریم‌های آمریکا و فشارهای ژئوپلیتیک، سرعت و عمق این حضور را محدود می‌کند. هند، به عنوان یک قدرت منطقه‌ای در حال ظهور، نمی‌تواند به راحتی از چابهار چشم‌پوشی کند؛ زیرا این بندر، به عنوان یک نماد از توانایی هند در ایفای نقش به عنوان یک قدرت مسئول در اقیانوس هند، برای دهلی‌نو اهمیت حیاتی دارد. با این حال، هند همچنین نمی‌تواند به راحتی تحریم‌های آمریکا را نادیده بگیرد؛ زیرا این تحریم‌ها می‌توانند به روابط اقتصادی هند با غرب آسیب جدی وارد کنند.

تجربه نشان داده است که هند در قبال مکران، رویکردی تدریجی و محتاطانه اتخاذ کرده است و به جای سرمایه‌گذاری گسترده و یک‌باره، ترجیح می‌دهد تا از طریق همکاری‌های پروژه‌محور و تدریجی، حضور خود را تثبیت کند؛ با این حال، موفقیت این حضور بستگی به رفع موانع زیرساختی، هماهنگی سیاسی میان کشورهای منطقه و کاهش تنش‌های ژئوپلیتیک دارد. در نهایت، هند بیش از آنکه به دنبال توسعه اقتصادی مکران باشد، به دنبال تثبیت موقعیت ژئوپلیتیک خود در برابر چین و پاکستان است و از این منظر، مکران برای دهلی‌نو، نه یک مقصد سرمایه‌گذاری، بلکه یک سنگر راهبردی است.

نتیجه‌گیری

سخن آخر آنکه، مکران، به عنوان گرانیگاه راهبردی نگاه به شرق ایران، با ظرفیت‌های گسترده درایی، تجاری و ژئوپلیتیک خود می‌تواند به پیشران اصلی توسعه پهنه شرقی کشور تبدیل شود. با این حال، این منطقه با سه تهدید جدی فقر ایده‌پیشرو در حکمرانی، فقر سرمایه انسانی کارآمد و فقر زیرساخت حیاتی مواجه است که رفع آنها نیازمند راهبردی جامع و بلندمدت است. حضور چین، روسیه و هند در مکران، هر یک با منطق و محدودیت‌های خاص خود، تصویری چندلایه از رقابت و همکاری در حاشیه اقیانوس هند ترسیم می‌کند. چین به دنبال تثبیت شبکه لجستیکی، روسیه در پی دسترسی به آب‌های گرم و هند در صدد مهار پاکستان و رقابت با چین است. ایران می‌تواند با دیپلماسی فعال و میانجی‌گری هوشمندانه، این رقابت برای پیشبرد منافع ملی بهره‌برد. موفقیت نهایی، بستگی به توان ایران در ارائه تضمین‌های امنیتی، شفافیت اقتصادی و چارچوب حقوقی پایدار دارد. مکران تنها یک بندر نیست؛ آینده ایران در دریا است.

“آگهی مزایده عمومی مر حله اول”

فروش اموال ضایعاتی واسقاطی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

مبلغ واریزی بند۳و پاکت (ب) فرم قیمت پیشنهادی خود را قرار داده و تحویل دفتر حراست دانشگاه مزایده نمایند.
۴- کلیه مفاد این نامه معاملاتی دانشگاه حاکم بر تشریفات مزایده می باشد.
۵- هزینه درج آگهی بر عهده برنده مزایده می باشد.
۶- دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در ردیاقبول هر یک با تمام پیشنهادها مختار بوده و هیچگونه اعتراض بعدی مسموغ نخواهد بود.
۷- سایر شرایط در اسناد مزایده درج گردیده است.
«علاقه مندان شرکت در مزایده می توانند به مدت ۰۱روز کاری از تاریخ درج آگهی، اسناد مربوطه را از تدارکات دانشگاه تحویل و قیمت پیشنهادی خود را به همراه اسناد مزایده به دفتر حراست دانشگاه تسلیم نمایند.»

روابط عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

« آگهی مزایده عمومی مر حله اول»

واگذاری به اجاره طبقه اول ساختمان اداری قدیم دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

پاکت (الف) مبلغ واریزی بند۳و پاکت (ب) فرم قیمت پیشنهادی خود را قرار داده و تحویل دفتر حراست دانشگاه نمایند.
۴- کلیه مفاد این نامه معاملات دانشگاه حاکم بر تشریفات مزایده می باشد.
۵- هزینه درج آگهی بر عهده برنده مزایده می باشد.
۶- دانشگاه ااد اسلامی واحد مراغه در هر یک با تمام پیشنهادها مختار و هیچگونه اعتراض بعدی قابل مسموغ نخواهد بود.
۶- سایر شرایط در اسناد مزایده درج گردیده است.
علاقه مندان شرکت در مزایده می توانند به مدت ده روز کاری از تاریخ درج آگهی، اسناد مزایده را از تدارکات دانشگاه تحویل و قیمت پیشنهادی خود را به همراه اسناد مزایده را به دفتر حراست دانشگاه تسلیم نمایند

روابط عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

« آگهی مزایده عمومی مر حله اول»

واگذاری به اجاره باشگاه ورزشی و فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

الف) مبلغ واریزی بند۳و پاکت (ب) فرم قیمت پیشنهادی خود را قرار داده و تحویل دفتر حراست دانشگاه نمایند.
۳- کلیه مفاد این نامه معاملات دانشگاه حاکم بر تشریفات مزایده می باشد.
۴- هزینه درج آگهی بر عهده برنده مزایده می باشد.
۵- دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در رد هر یک با تمام پیشنهادها مختار و هیچگونه اعتراض بعدی قابل مسموغ نخواهد بود.
۶- سایر شرایط در اسناد مزایده درج گردیده است.
علاقه مندان شرکت در مزایده می توانند به مدت ده روز کاری از تاریخ درج آگهی، اسناد مزایده را از تدارکات دانشگاه تحویل و قیمت پیشنهادی خود را به همراه اسناد مزایده را به دفتر حراست دانشگاه تسلیم نمایند

روابط عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

به اطلاع کلیه متقاضیان واجد شرایط می رساند دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در نظر دارد طبق مجوز کمیسیون معاملات دانشگاه آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی طبقه اول ساختمان اداری قدیم دانشگاه واقع در شهرستان مراغه میدان پاسداران خیابان معلم شمالی، جنب کتابخانه عمومی را از طریق مزایده به فروش برساند.
شرایط فروش به شرح زیر می باشد:
۱- شرکت کنندگان در مزایده جهت اخذ اسناد مربوطه با ارائه فیش واریزی به مبلغ پانصد هزار ریال (غیر قابل استرداد) به شماره حساب ۱۶۰۸۱۵۲۴-۰۱۷۷۰۱۲۷۰ نزد بانک تجارت بنام دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در اوقات اداری به اداره تدارکات دانشگاه واقع در بلوار شهید درختی مجتمع اداری آموزشی ساختمان آندیشه مراجعه نمایند.
۲- شرکت کنندگان در مزایده جهت بازدیداز اموال ضایعاتی واسقاطی با مسئول اموال واحد تماس حاصل فرمایند.
۳- شرکت کنندگان در مزایده بایستی مبلغ یکصد میلیون ریال ازبیت تضمین شرکت در مزایده به شماره حساب فوق الاشاره بالا واریز و فیش واریزی را به همراه قیمت پیشنهادی در پاکت جداگانه، پاکت (الف) حساب

به اطلاع کلیه متقاضیان واجد شرایط می رساند دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در نظر دارد طبق مجوز کمیسیون معاملات دانشگاه آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی طبقه اول ساختمان اداری قدیم دانشگاه واقع در شهرستان مراغه میدان پاسداران خیابان معلم شمالی، جنب کتابخانه عمومی را از طریق مزایده به اجاره واگذارنماید.
شرایط اجاره به شرح زیر می باشد:
۱- شرکت کنندگان در مزایده جهت خرید اسناد مربوطه با ارائه اصل فیش واریزی به مبلغ پانصد هزار ریال (غیر قابل استرداد) به شماره حساب ۱۶۰۸۱۵۲۴-۰۱۷۷۰۱۲۷۰ نزد بانک تجارت بنام دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در اوقات اداری به اداره تدارکات دانشگاه واقع در بلوار شهید درختی-مجتمع اداری آموزشی- ساختمان آندیشه مراجعه نمایند.
۲- شرکت کنندگان در مزایده بایستی بنجاه میلیون ریال ازبیت تضمین شرکت در مزایده به شماره حساب فوق الاشاره بالا واریز و فیش واریزی را به همراه قیمت پیشنهادی در پاکت جداگانه، پاکت (الف) حساب

به اطلاع کلیه متقاضیان میسرانند دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در نظر دارد طبق مجوز کمیسیون معاملات دانشگاه آزاد اسلامی استان آذربایجان شرقی سالن باشگاه ورزشی (دندساز) واقع در شهرستان مراغه میدان پاسداران خیابان پاسداران از طبقه همکف ساختمان باشگاه فریهیختگان را از طریق مزایده به اجاره واگذارنماید.
شرایط اجاره به شرح زیر می باشد:
۱- شرکت کنندگان در مزایده جهت خرید اسناد مربوطه با ارائه اصل فیش واریزی به مبلغ پانصد هزار ریال (غیر قابل استرداد) به شماره حساب ۱۶۰۸۱۵۲۴-۰۱۷۷۰۱۲۷۰ نزد بانک تجارت بنام دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در اوقات اداری به اداره تدارکات دانشگاه واقع در بلوار شهید درختی-مجتمع اداری آموزشی- ساختمان آندیشه مراجعه نمایند.
۲- شرکت کنندگان در مزایده بایستی پنجاه میلیون ریال ازبیت تضمین شرکت در مزایده به شماره حساب فوق الاشاره بالا واریز و فیش واریزی را به همراه قیمت پیشنهادی در پاکت جداگانه، پاکت (الف) حساب